

УДК 343.346

DOI: 10.31733/2078-3566-2019-3-151-157

Мисливий В. А. ©

доктор юридичних наук, професор
(Національний технічний університет
України «Київський політехнічний
інститут імені Ігоря Сікорського»)

КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВЕ ЗНАЧЕННЯ СТАНУ СП'ЯНІННЯ У ЗЛОЧИНАХ, ПЕРЕДБАЧЕНИХ СТАТТЕЮ 286 КК УКРАЇНИ

Розглянуто питання кримінально-правового аналізу злочину, передбаченого статтею 286 Кримінального кодексу України, пов'язаного з порушеннями правил безпеки дорожнього руху та експлуатації транспорту, вчиненими водіями транспортних засобів у стані сп'яніння. Здійснено аналіз судової практики та досліджено сутність і значення стану сп'яніння, його кримінально-правове значення у даному складі злочину та як обставини, що обтяжує покарання. Обґрунтовано правову позицію з цього питання та запропоновано доповнення даної норми кваліфікуючими обставинами.

Ключові слова: злочин, кримінально-правова кваліфікація, безпека дорожнього руху, стан сп'яніння, покарання, обтяжуюча обставина.

Постановка проблеми. Порушення правил безпеки дорожнього руху або експлуатації транспорту особами, які керують транспортними засобами, передбачені статтею 286 Кримінального кодексу України (далі – КК), залишаються одним із найбільш поширених видів кримінальних правопорушень, адже їх живильне середовище – найбільш тяжкі за наслідками дорожньо-транспортні пригоди (далі – ДТП) показують, що аварійність в Україні залишається надто високою, щороку в країні гине понад 3 тис. осіб [1, с. 159–160].

Аналіз публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми. Проблеми протидії вказаним злочинам не залишались поза увагою вітчизняної науки кримінального права, адже їх розробляли такі вчені, як В. І. Борисов, С. В. Гизимчук, В. С. Гуславський, В. А. Звіряка, В. В. Ємельяненко, В. І. Касинюк, В. П. Коняєв, М. Й. Коржанський, В. А. Мисливий, О. М. Опальченко, В. В. Осадчий, К. О. Полтава та ін.

Дослідження даних злочинів показує, що на їх вчинення впливають чимало детермінантів, серед яких найбільш уразливим є «людський фактор», пов'язаний з водіями транспортних засобів, а одним з найбільш небезпечних його проявів є керування транспортними засобами у стані сп'яніння. Зокрема, вказані злочини у стані сп'яніння вчинили 23,3 % винних водіїв. При цьому у випадках спричинення тяжких тілесних ушкоджень або смерті потерпілого (ч.ч. 2, 3 ст. 286 КК) більшість винних осіб перебували у стані алкогольного сп'яніння – 26,5 % порівняно із 18,8 % осіб, унаслідок злочинних діянь яких потерпілим були завдані тілесні ушкодження середньої тяжкості (ч. 1 ст. 286 КК). Близько 0,3 % цих злочинів вчиняється водіями у стані наркотичного сп'яніння [2, с. 277]. Отже, значна питома вага вказаних злочинів, що вчиняються особами у стані сп'яніння, вимагає підвищення ефективності впливу кримінально-правових засобів щодо запобігання цим діянням.

Водночас «вибухове» зростання автомобільного парку країни, ускладнення інфраструктури дорожнього руху, низький рівень транспортної дисципліни і правосвідомості частини суспільства й інші негативні фактори ставлять перед теорією кримінального права і правозастосовною практикою нові питання кримінальної відповідальності за вказані злочинні посягання.

Метою статті є з'ясування кримінально-правового значення стану особи, яка перебуває у стані алкогольного сп'яніння або у стані, викликаному вживанням наркотичних або інших одурманюючих засобів, та його впливу на вчинення злочину, пов'язаного з порушенням правил безпеки дорожнього руху або експлуатації транспорту, а також

внесення відповідних пропозицій щодо вдосконалення ст. 286 КК України та практики її застосування.

Виклад основного матеріалу. Диспозиція статті 286 КК сформульована законодавцем як порушення правил безпеки дорожнього руху або експлуатації транспорту особою, яка керує транспортним засобом, що спричинило потерпілому середньої тяжкості тілесне ушкодження (ч. 1). Кваліфікуючими ознаками є смерть потерпілого або тяжке тілесне ушкодження (ч. 2), а особливо кваліфікуючими – загибель кількох осіб (ч. 3). Бланкетність диспозиції даної норми для з'ясування конкретних видів порушень правил безпеки дорожнього руху або експлуатації транспорту вимагає звернення до законодавства та інших нормативних актів, які регулюють суспільні відносини у зазначеній сфері. Тобто зміст цієї частини норми визначається не лише кримінальним законом, але й нормами законів інших галузей права та підзаконних актів (правил, положень, інструкцій тощо). «При розгляді справ про злочини, відповідальність за які встановлено статтями 286 – 288, 415 КК, – визначено у п. 3 постанови Пленуму Верховного Суду України «Про практику застосування судами України законодавства у справах про деякі злочини проти безпеки дорожнього руху та експлуатації транспорту, а також про адміністративні правопорушення на транспорті», – суди повинні ретельно з'ясувати і зазначити у вирокі, у чому саме полягали названі у перелічених статтях порушення; норми яких правил, інструкцій, інших нормативних актів не додержано; чи є причинний зв'язок між цими порушеннями та передбаченими законом суспільно небезпечними наслідками» [3].

Аналіз застосування ст. 286 КК показує, що суди, дотримуючись даного положення при кваліфікації цих діянь, у 98 % проваджень використовують адміністративно-правові джерела, і перш за все «Правила дорожнього руху» (далі – ПДР). При цьому вони посилаються на припис, що порушується суб'єктами даного злочину, який містить підпункт «а» пункту 2.9 ПДР: «Водієві забороняється: а) керувати транспортним засобом у стані алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння або перебування під впливом лікарських препаратів, що знижують увагу та швидкість реакції» [4].

Разом з цим при оцінці цих діянь виникають певні проблемні питання. Так, судова палата у кримінальних справах Верховного Суду України 12 лютого 2012 року, розглянувши справу у відношенні водія, який, перебуваючи у стані алкогольного сп'яніння, виїхав на смугу зустрічного руху, де допустив зіткнення зі скутером, який рухався у зустрічному напрямку, що спричинило смерть водія скутера і його пасажира, дійшла таких висновків. Стан алкогольного сп'яніння, у якому підсудний керував транспортним засобом, на думку суддів, характеризував лише його певний психофізичний (фізіологічний) стан, який сприяв порушенню ним інших норм правил безпеки дорожнього руху, проте саме порушення пункту 2.9 «а» ПДР не було безпосередньою причиною настання суспільно небезпечних наслідків, а отже, у причинному зв'язку з наслідками, що настали, воно не знаходилось. З урахуванням викладеного суд також дійшов висновку, що зазначене порушення водієм правил безпеки дорожнього руху до ознак об'єктивної сторони злочину, що впливає на його кваліфікацію, не належить, але водночас погодився, що визнання вчинення підсудним злочину у стані алкогольного сп'яніння як обтяжуючої обставини є обґрунтованим [5].

Здається, що це судові рішення, можливо, має певний прецедентний характер, у чому можна переконатися з огляду на вирок одного з районних судів м. Харкова від 19 вересня 2018 року. «Обставиною, що обтяжує покарання обвинуваченого відповідно до ст. 67 КК, зазначає суд, є вчинення злочину особою, що перебуває у стані алкогольного сп'яніння. При цьому суд зазначає, що стан алкогольного сп'яніння, у якому винний керував транспортним засобом, характеризував лише його певний психофізичний (фізіологічний) стан, який сприяв порушенню ним інших норм правил безпеки дорожнього руху, проте саме порушення пункту 2.9 «а» ПДР не було безпосередньою причиною настання суспільно небезпечних наслідків. Як і в попередньому випадку, суд вирішив, що зазначене порушення винним правил безпеки дорожнього руху не належить до ознак об'єктивної сторони злочину, що впливають на його кваліфікацію, проте враховується судом як обставина, що обтяжує покарання обвинуваченого [6].

І хоча подібні висновки судів є одиничними, вони показують, що судді при розгляді кримінальних проваджень даної категорії дають не однакову кримінально-правову оцінку діянням, пов'язаним з порушенням вказаного припису ПДР. Проблемність такої оцінки також постає у питанні: чи може враховуватися судом як обставина, що обтяжує покарання, вчинення злочину особою, яка перебуває у стані сп'яніння або у стані, ви-

кликаному вживанням наркотичних або інших одурманюючих засобів, якщо ця обставина вже врахована як ознака об'єктивної сторони злочину, передбаченого ст. 286 КК? Адже окремі судді вважають неприпустимим «подвійне» врахування вказаної ознаки у якості об'єктивної сторони складу злочину, передбаченого ст. 286 КК, і водночас обставини, що обтяжує покарання за нього (п. 13 ч. 1 ст. 67 КК), що вбачається з наступних вироків.

Так, у вироку Зміївського районного суду Харківської області зазначається, що п. 2.9 «а» ПДР забороняє водієві керувати транспортними засобами у стані алкогольного сп'яніння. Отже, вказана обставина входить до об'єктивної сторони складу злочину, передбаченого ст. 286 КК. Зважаючи на це та виходячи з положень ч. 2 ст. 67 КК, суд вважає можливим не враховувати обставину, що обтяжує покарання за вчинення злочину в стані алкогольного сп'яніння [7]. У вироку іншого суду зазначається, що керування транспортним засобом у стані алкогольного сп'яніння є одним із проявів порушення правил безпеки дорожнього руху, що становить диспозицію ч. 1 ст. 286 КК, а тому не дає підстав для визнання обставиною, що обтяжує покарання, вчинення підсудним злочину у стані алкогольного сп'яніння [8].

У цьому самому контексті виступає й таке судове тлумачення: «...суд не відносить до обставин, що обтяжують покарання обвинуваченого, вчинення злочину особою, що перебуває у стані алкогольного сп'яніння, оскільки її йому інкриміновано як кваліфікуючу, а саме, в частині порушення п. 2.9 «а» ПДР» [9]. Аналогічним за суттю є такий фрагмент з вироку Городнянського районного суду Чернігівської області: «...обставини, які обтяжують покарання, відсутні. Диспозиція ч. 2 ст. 286 КК є бланкетною, тобто відсилає до іншого нормативного акта – ПДР, порушення яких стало причиною дорожньо-транспортної пригоди. В числі цих порушень є керування обвинуваченим автомобілем у стані алкогольного сп'яніння – п. 2.9 «а» ПДР, тому ця обставина не може бути повторно врахована судом як обтяжуюча покарання» [10].

Перелік таких судових рішень можна продовжити, але здається, що зміст вказаного судового тлумачення є зрозумілим. Принагідно лише зазначимо – наш вибірковий аналіз 489 вироків показує, що серед них обґрунтування судами саме такої позиції складало близько 3 %.

Всупереч такому підходу інші суди аргументують свою позицію таким чином: «... до обставин, що обтяжують покарання, суд відносить вчинення злочину у стані алкогольного сп'яніння. При цьому суд не вбачає приводів для невизнання на підставі ч. 2 ст. 67 КК цієї обставини як обтяжуючої, оскільки сам факт керування особою в стані алкогольного сп'яніння є порушенням ПДР, і саме такий стан обвинуваченого призвів до злочинної самовпевненості і легковажності щодо можливих наслідків порушення ПДР» [11]. Характерним є обґрунтування цієї позиції у вироку Апеляційного суду Харківської області, де зазначається: «Посилання суду першої інстанції на відсутність обставин, які обтяжують покарання, тому що управління автомобілем у стані алкогольного сп'яніння входить в об'єктивну сторону діяння, є помилковим, оскільки диспозиція ч. 2 ст. 286 КК не передбачає такої кваліфікуючої ознаки, як вчинення злочину особою, що перебуває у стані алкогольного сп'яніння. Колегія суддів вважає вчинення злочину у стані алкогольного сп'яніння обставиною, яка обтяжує покарання, відповідно до вимог ст. 67 КК, так як це зазначено в обвинувальному акті» [12].

В іншому випадку з урахуванням вказаних протилежних позицій Апеляційний суд вважає, що «...доводи апелянта стосовно виключення із вироку посилання суду на обставину, яка обтяжує покарання, вчинення злочину особою, що перебувала у стані алкогольного сп'яніння, є необґрунтованими. Згідно з ч. 4 ст. 67 КК, якщо будь-яка з обставин, що обтяжує покарання, передбачена в статті Особливої частини цього Кодексу як ознака злочину, що впливає на його кваліфікацію, суд не може ще раз враховувати її при призначенні покарання як таку, що його обтяжує. Так, частина 2 статті 286 КК передбачає порушення правил безпеки дорожнього руху або експлуатації транспорту особою, яка керує транспортним засобом, що спричинило смерть потерпілого або заповділо тяжкі тілесні ушкодження. Отже, в диспозиції ч.ч. 1, 2 ст. 286 КК не зазначено перебування у стані алкогольного сп'яніння як обставину, яка впливає на кваліфікацію злочину. Зазначивши вказану обставину у формулюванні обвинувачення, суд визнав її доведеною. Відповідно до п. 21 постанови Пленуму Верховного Суду України від 23.12.2005 року № 14, у разі вчинення злочину в стані алкогольного сп'яніння суд повинен обговорити питання про визнання цієї обставини відповідно до п. 13 ч. 1 ст. 67 КК України та-

кою, яка обтяжує покарання винного. А тому суд першої інстанції вірно визнав вищевказану обставину як таку, що обтяжує покарання» [13].

У цілому аналіз судової практики за вироками, що містяться в Єдиному державному реєстрі судових рішень, показує, що у 97 % вироків суди при розгляді проваджень, передбачених ст. 286 КК, щодо діянь, вчинених водіями у стані сп'яніння, однозначно і послідовно визнають вказану обставину, передбачену п. 13 ч. 1 ст. 67 КК, як таку, що обтяжує покарання, без будь-яких застережень з цього приводу.

Разом з цим зазначений суперечливий підхід у судовій практиці вимагає з'ясування обґрунтованої правової позиції з цього приводу.

Усталена слідча та судова практика щодо злочинів, передбачених ст. 286 КК, показує, що порушення правил безпеки дорожнього руху та експлуатації транспорту, пов'язане з керуванням транспортним засобом у стані сп'яніння, не слід розглядати як атрибутивну, невід'ємну, обов'язкову ознаку цього злочину, оскільки вона не має самостійного, визначального значення при його кваліфікації. З цього робимо висновок про відсутність підстав для твердження щодо її можливого «подвійного» врахування як обставини, що обтяжує покарання, згідно з п. 13 ч. 1 ст. 67 КК.

Питанням, яке вимагає більш докладного розгляду, є визначення сутності та значення такого фактора, як порушення правил безпеки дорожнього руху та експлуатації транспорту, пов'язаного з керуванням транспортним засобом у стані сп'яніння, для кримінально-правової оцінки діяння, передбаченого ст. 286 КК. Аналіз судової практики показує, що суперечливі позиції стосовно даного фактора часто обумовлюються неоднозначним використанням окремих кримінально-правових категорій. Вивчення вироків показує, що деякі суди при аналізі «керування обвинуваченим транспортним засобом у стані алкогольного сп'яніння» розглядають його як ознаку об'єктивної сторони складу злочину, передбаченого ст. 286 КК, або як кваліфікуючу ознаку вказаного діяння чи навіть як обставину даного злочину.

Між тим, виходячи з теорії кримінального права, такий стан обвинуваченого не може розглядатися в якості ознаки об'єктивної сторони складу злочину, передбаченого ст. 286 КК, оскільки обов'язковими ознаками об'єктивної сторони як елемента цього складу злочину визнається лише діяння, суспільно небезпечні наслідки та причинний зв'язок. Тому вживання терміна «ознака об'єктивної сторони складу злочину» у даному випадку є методологічно недоцільним та вносить плутанину у понятійний апарат учення про склад злочину.

Помилковість розгляду вчинення злочину у стані сп'яніння в якості «кваліфікуючої ознаки об'єктивної сторони» складу злочину, передбаченого ст. 286 КК, сумнівів не викликає, адже вказана стаття такої кваліфікуючої ознаки взагалі не містить. У цьому самому контексті стан сп'яніння водія не можна розглядати як «обставину складу злочину», оскільки такої ознаки склад злочину також не передбачає.

Підсумовуючи викладене, вважаємо, що вчинення злочину, пов'язаного з порушенням правил безпеки дорожнього руху або експлуатації транспорту, передбаченого ст. 286 КК, при керуванні транспортним засобом особою у стані сп'яніння не повинно розглядатися ознакою об'єктивної сторони даного складу злочину або його обставиною чи кваліфікуючою ознакою (обставиною), оскільки цей стан за своєю сутністю є якістю такої ознаки його об'єктивної сторони, як діяння.

Крім цього, наголосимо, що ця якість діяння як конструктивна, обов'язкова у даному складі злочину законодавцем безпосередньо у диспозиції статті 286 КК не передбачена. Іншими словами – стан сп'яніння у складі злочину, передбаченому ст. 286 КК, вказує на певну якість діяння, а не заміщує його як окрему ознаку складу злочину.

Окремого розгляду потребує повернення до раніше наведеного рішення Судової палати у кримінальних справах Верховного Суду України від 12 лютого 2012 року, в якому, на думку суддів, стан алкогольного сп'яніння, у якому підсудний керував транспортним засобом, характеризував лише його певний психофізичний (фізіологічний) стан, який сприяв порушенню ним інших норм правил безпеки дорожнього руху, проте саме порушення пункту 2.9 «а» ПДР не було безпосередньою причиною настання суспільно небезпечних наслідків, а отже, у причинному зв'язку з наслідками, що настали, воно не знаходилось. Тим більше, що близький до цього підхід міститься і в деяких інших рішеннях вищої судової інстанції. Зокрема, колегія суддів Другої судової палати Касаційного кримінального суду Верховного Суду в постанові від 26 квітня 2018 року, констатуючи, що згідно з пп. «а» п. 2.9 ПДР водієві забороняється керувати транспортним

засобом у стані сп'яніння або перебувати під впливом наркотичних чи токсичних речовин, на основі системного аналізу кримінального провадження дійшла висновку, що керування транспортним засобом у стані сп'яніння належить до характеристики стану свідомості та волі суб'єкта злочину, тобто до внутрішніх характеристик складу злочину, а тому вважати її ознакою об'єктивної сторони складу злочину є недопустимим [14].

Такий висновок поважної судової інстанції, на наш погляд, є дещо категоричним, оскільки він побудований на штучному розмежуванні об'єктивних та суб'єктивних ознак даного складу злочину. Натомість законодавець не припускається розтину об'єктивних і суб'єктивних ознак зазначеного стану суб'єкта злочину, що впливає зі змісту п. 13 ч. 1 ст. 67 КК України, де вказано: «вчинення злочину особою, що перебуває у стані алкогольного сп'яніння...». Іншими словами, йдеться про єдність свідомості, волі та психофізіологічного стану зі злочинною діяльністю людини. Адже не можна заперечувати, що стан сп'яніння безпосередньо впливає на поведінку особи, яка керує транспортним засобом, що знаходить свій прояв у порушенні координації її рухів, зниженні швидкості і послідовності виконання технічних операцій з керування транспортним засобом, збільшенні числа зайвих і помилкових дій водія, що зрештою призводить до спричинення суспільно небезпечних наслідків.

Отже, спроба віднесення стану сп'яніння лише до ознак суб'єкта даного злочину поверхово ілюструє усунення конкуренції між станом алкогольного сп'яніння як його властивості в рамках об'єктивної сторони злочину від його властивості як обставини, що обтяжує покарання. Адже вказана обставина (п. 13 ч. 1 ст. 67 КК) повною мірою стосується як об'єктивної, так і суб'єктивної сторін складу злочину, передбаченого ст. 286 КК. Тому «недопустимість», на якій наголошується у висновку суддів, навряд чи є обґрунтованою. Таким чином, порушення правил безпеки дорожнього руху, що знаходить свій прояв у керуванні транспортним засобом водієм у стані сп'яніння або перебування під впливом наркотичних чи токсичних речовин, повинно розглядатися в якості властивості, що характеризує як об'єктивну, так і суб'єктивну сторони складу злочину, передбаченого ст. 286 КК.

Ще один важливий момент стосується питання причинного зв'язку між порушенням пп. «а» п. 2.9 ПДР та суспільно небезпечними наслідками, який, виходячи з деяких наведених судових рішень, не є безпосередньою причиною настання таких наслідків. На наш погляд, вважати, що стан сп'яніння водія сприяє порушенню ним інших норм правил безпеки дорожнього руху, не викликає заперечень, але це не є підставою для висновку, що «саме порушення пункту 2.9 «а» ПДР не було безпосередньою причиною настання суспільно небезпечних наслідків, а отже, у причинному зв'язку з наслідками, що настали, воно не знаходилось» [14]. Така позиція уявляється абсолютно нелогічною, адже насправді виходить, що фактор, який не знаходиться у причинному зв'язку із суспільно небезпечними наслідками, одночасно визнається судом обставиною, що обтяжує покарання.

Очевидно, проблема постає дещо в іншому, а саме: в необхідності встановлення причинного зв'язку між станом сп'яніння як одним із видів порушень ПДР та наслідками, передбаченими ст. 286 КК. На нашу думку, правозастосовна практика повинна виходити з того, що у кожному кримінальному провадженні необхідно встановлювати і доводити не лише факт керування обвинуваченим транспортним засобом у стані сп'яніння, але й значення його впливу на об'єктивні і суб'єктивні ознаки складу вчиненого злочину, зокрема як такому, що обумовив порушення відповідних правил безпеки дорожнього руху та експлуатації транспорту, а тому сприяв настанню суспільно небезпечних наслідків, передбачених кримінальним законом.

Висновок. Порушення правил безпеки дорожнього руху та експлуатації транспорту, що передбачаються диспозицією ст. 286 КК та регламентовані адміністративно-правовими нормами, конкретизують об'єктивні і суб'єктивні ознаки даного складу злочину, не заміщуючи самої кримінально-правової норми та не змінюючи її змісту. Зазначені норми є допоміжними і не містять кримінально-правових заборон, встановлених у диспозиції ст. 286 КК.

При з'ясуванні кримінально-правового значення керування особою транспортним засобом у стані сп'яніння слід враховувати, що сам по собі зазначений факт не є достатнім для його визнання у якості діяння, передбаченого ст. 286 КК. Ставлення у вину особі стану сп'яніння як якості, що характеризує об'єктивну сторону даного складу злочину, вимагає встановлення не лише факту керування транспортним засобом у такому стані,

але й інших, пов'язаних з ним порушень правил безпеки дорожнього руху або експлуатації транспорту, що спричинили суспільно небезпечні наслідки. Таке порушення повинно знаходитись у причинному зв'язку із вчиненням злочину проти безпеки дорожнього руху та його наслідками, що має бути обґрунтованим та доведеним.

Врахування в обвинуваченні факту керування транспортним засобом у стані сп'яніння або у стані, викликаному вживанням наркотичних або інших одурманюючих засобів, як такого, що характеризує об'єктивну сторону складу злочину, пов'язаного з порушенням правил безпеки дорожнього руху або експлуатації транспорту особами, які керують транспортними засобами (тобто відображає зовнішню протиправну поведінку водія транспортного засобу), не є обставиною, що передбачена у ст. 286 КК України як ознака цього злочину, що впливає на його кваліфікацію, а тому не є перепороною до визнання її судом в якості обставини, що обтяжує покарання за вказаний злочин.

Водночас вважаємо, що для уникнення вказаних суперечностей у судовій практиці та підвищення ефективності впливу кримінально-правових засобів щодо протидії вказаним злочинам, у статті 286 КК України, у відповідних її частинах, доцільно передбачити таку кваліфікуючу ознаку, як вчинення цього злочину особою у стані сп'яніння.

Бібліографічні посилання

1. Мисливий В. А. Безпілотний автотранспорт як резерв запобігання аварійності. *Наука і правоохорона*. № 1. 2018. С. 158–167.
2. Моніторинговий кримінологічний аналіз злочинності в Україні (2009–2013 роки): монографія / Блажівський Є. М., Козьяков І. М., Книженко О. О. та ін. Київ: Нац. акад. прокуратури України, 2014. 484 с.
3. Про практику застосування судами України законодавства у справах про деякі злочини проти безпеки дорожнього руху та експлуатації транспорту, а також про адміністративні правопорушення на транспорті: постанова Пленуму Верховного Суду України від 23.12.2005 р. № 14. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0014700-05> (дата звернення: 21.08.2019 р.).
4. Правила дорожнього руху: постанова Кабінету Міністрів України від 10.10.2001 р. № 1306 (підпункт «а» пункту 2.9 в редакції постанови Кабінету Міністрів України від 22.03.2017 р. № 161). URL: <https://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1306-2001-%D0%BF/print1452632787799587> (дата звернення: 21.08.2019 р.).
5. Постанова Судової палати у кримінальних справах Верховного Суду України 5-28кc11 від 09.02.2012 р. URL: <https://www.viaduk.com/clients/vs.nsf/81b1cba59140111fc2256bf7004f9cd3/ae87d9d998d33418c22579ae002f5af2?OpenDocumenthttps://www.viaduk.com/clients/vs.nsf/81b1cba59140111fc2256bf7004f9cd3/ae87d9d998d33418c22579ae002f5af2?OpenDocument> (дата звернення: 21.08.2019 р.).
6. Вирок Фрунзенського районного суду м. Харкова від 12.09.2018 р. URL: <https://youcontrol.com.ua/ru/catalog/court-document/76565438/> (дата звернення: 21.08.2019 р.).
7. Вирок Зміївського районного суду Харківської області. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/53479526> (дата звернення: 21.08.2019 р.).
8. Вирок Шосткинського міськрайонного суду Сумської області. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/72338769> (дата звернення: 21.08.2019 р.).
9. Вирок Луцького міськрайонного суду Волинської області. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/77498862> (дата звернення: 21.08.2019 р.).
10. Вирок Городнянського районного суду Чернігівської області. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/56840717> (дата звернення: 21.08.2019 р.).
11. Вирок Мурованокуріловецького районного суду Вінницької області. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/47558181> (дата звернення: 21.08.2019 р.).
12. Вирок Апеляційного суду Харківської області. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/73095542> (дата звернення: 21.08.2019 р.).
13. Вирок Апеляційного суду Миколаївської області. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/66028530> (дата звернення: 21.08.2019 р.).
14. Постанова колегії суддів Другої судової палати Касаційного кримінального суду Верховного Суду від 26 квітня 2018 року. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/73758604> (дата звернення: 21.08.2019 р.).

Надійшла до редакції 10.09.2019

References

1. Myslyvyy, V.A. (2018) Bezpilotnyy avtotransport yak rezerv zapobihannya avariynosti [Unmanned vehicles as a reserve for accident prevention]. *Nauka i pravookhorona*, 1, 158-167 [in Ukr.].
2. Monitorynhovyy kryminolohichnyy analiz zlochynnosti v Ukraini (2009-2013 roky) [Monitoring criminological analysis of crime in Ukraine (2009–2013)] (2014): monohrafiya / Blazhivskyy YE.M., Koz'yakov I.M., Knyzhenko O.O. ta in. Kyiv: Nats. akad. prokuratury Ukrainy [in Ukr.].
3. Pro praktyku zastosuvannya sudamy Ukrayiny zakonodavstva u spravakh pro deyaki zlochynty proty bezpeky dorozhn'oho rukhu ta ekspluatatsiyi transportu, a takozh pro administratyvni pravoporushennya na transporti [On the practice of applying by the courts of Ukraine legislation on cases

of certain crimes against road safety and operation of transport, as well as on administrative offenses in transport]: postanova Plenumu Verkhovnoho Sudu Ukrainy vid 23.12.2005 № 14. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0014700-05> (data zvernennya: 21.08.2019) [in Ukr.].

4. Pravyla dorozhn'oho rukhu: postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy [Traffic rules: Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine] vid 10.10.2001 № 1306 (pidpunkt «a» punktu 2.9 v redaktsiyi postanovy Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 22.03.2017 № 161). URL: <https://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1306-2001-print14526787799587> (data zvernennya: 21.08.2019) [in Ukr.].

5. Postanova Sudovoyi palaty u kryminal'nykh spravakh Verkhovnoho Sudu Ukrainy [Resolution of the Judicial Chamber in criminal cases of the Supreme Court of Ukraine] 5-28ks11 vid 09.02.2012. URL: <https://www.viaduk.com/clients/vs.nsf/81b9140111f> (data zvernennya: 21.08.2019) [in Ukr.].

6. Vyrok Frunzens'koho rayonnoho sudu m. Kharkova [Sentence of the Frunzensky District Court of Kharkiv] vid 12.09.2018. URL: <https://youcontrol.com.ua/ru/catalog/court-document/76565438/> (data zvernennya: 21.08.2019) [in Ukr.].

7. Vyrok Zmiyivs'koho rayonnoho sudu Kharkivs'koyi oblasti [Sentence of the Zmiev district court of Kharkiv region]. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/5346> (data zvernennya: 21.08.2019) [in Ukr.].

8. Vyrok Shostkyns'koho mis'krayonnoho sudu Sums'koyi oblasti [Verdict of Shostka City District Court of Sumy Region]. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/72338769> (data zvernennya: 21.08.2019) [in Ukr.].

9. Vyrok Luts'koho mis'krayonnoho sudu Volyns'koyi oblasti [Verdict of Lutsk city district court of Volyn region]. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/77498862> (data zvernennya: 21.08.2019) [in Ukr.].

10. Vyrok Horodnyans'koho rayonnoho sudu Chernihivs'koyi oblasti [The verdict of the Gorodnyansky district court of Chernihiv region]. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/56840717> (data zvernennya: 21.08.2019) [in Ukr.].

11. Vyrok Murovanokurylovs'koho rayonnoho sudu Vinnyts'koyi oblasti [Sentence of the Murovanokurilovetsky district court of Vinnytsia region]. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/47558181> (data zvernennya: 21.08.2019) [in Ukr.].

12. Vyrok Apelyatsiynoho sudu Kharkivs'koyi oblasti [Verdict of the Court of Appeal of Kharkiv Oblast]. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/73095542> (data zvernennya: 21.08.2019) [in Ukr.].

13. Vyrok Apelyatsiynoho sudu Mykolayivs'koyi oblasti [Verdict of the Court of Appeal of Mykolaiv Oblast]. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/66028530> (data zvernennya: 21.08.2019) [in Ukr.].

14. Postanova kolehiyi suddiv Druhoyi sudovoyi palaty Kasatsiynoho kryminal'noho sudu Verkhovnoho Sudu vid 26 kvitnya 2018 roku [Resolution of the College of Judges of the Second Judicial Chamber of the Supreme Court of Cassation of 26 April 2018]. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/73758604> (data zvernennya: 21.08.2019) [in Ukr.].

SUMMARY

Myslyvyy V.A. Criminal-legal meaning of the state of intoxication in crimes under Article 286 of the Criminal Code of Ukraine. The rapid growth of the car fleet of the country, the complication of road infrastructure, the low level of transport discipline and justice of a part of society, and other negative factors, raise the theory of criminal law and law-enforcement practice new issues of criminal liability for these criminal offenses.

The article deals with the criminal-legal analysis of the crime, stipulated by Article 286 of the Criminal Code of Ukraine, related to violations of the rules of road safety and vehicle operation committed by drunk drivers. The high level of road traffic accidents in Ukraine and the impact of such violations as drunken driving have been noted.

The case law has been analyzed and the nature and significance of the intoxication condition, its criminal-legal meaning in this crime have been investigated, and contradictory approaches and their specific gravity have been identified regarding the consideration of this factor in the qualification of the crimes stipulated by the mentioned article of the Code. The attention has been paid to the lack of a common legal approach to the understanding of the place and the criminal legal assessment of the intoxication of the crime actor in the structure of objective and subjective part of the crime. The most typical examples of such approaches from the practice of courts of various instances have been given.

Based on the study and analysis of case law, a doctrinal theoretical and applied justification has been proposed and recognition of the state of intoxication as influencing both the objective and subjective parts of a given crime and at the same time can be taken into account by the court as punishment aggravating circumstance.

In order to eliminate contradictions in law enforcement practice, a legal position on this issue has been substantiated and the author has proposed to amend relevant parts of Article 286 of the Criminal Code of Ukraine with such qualifying circumstances as committing intoxication.

Keywords: *crime, criminal-legal assessment, traffic safety, intoxication, punishment, aggravated circumstance.*